

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2017. február 15.¹

„Előzetes döntéshozatal — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság — 2201/2003/EK rendelet — 8 15. cikk — Joghatóság a tartással kapcsolatos ügyekben — 4/2009/EK rendelet — A 3. cikk d) pontja — A különböző tagállamok bíróságainak egymással ellentétes határozatai — Anyjának tartózkodási helye szerinti tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek — Az apa tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságainak joghatósága a gyermek tartózkodási helye, a tartási kötelezettségek és a láthatási jog tárgyában általuk korábban hozott, jogerőre emelkedett határozat megváltoztatása tekintetében — Hiány”

A C-499/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság, Litvánia) a Bírósághoz 2015. szeptember 22-én érkezett, 2015. szeptember 16-i határozatával terjesztett elő a

W,

V

és

X

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev és C.G. Fernlund (előadó) bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. november 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- W és V képviseletében P. Markevičius,
- X képviseletében R. de Falco advokatas,

¹ — * Az eljárás nyelve: litván.

– a litván kormány képviselőjében D. Kriaučiūnas és J. Nasutavičienė, meghatalmazotti minőségben,
– az Európai Bizottság képviselőjében M. Wilderspin és A. Steiblytė, meghatalmazotti minőségben,
a főtanácsnok indítványának a 2016. december 1-jei tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003., L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; a továbbiakban: rendelet) értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a W és V (a továbbiakban: a kiskorú gyermek V), valamint X között, szülői felelősség és tartási kötelezettségek tárgyában fennálló jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A 2201/2003 rendelet

- 3 A 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdése a következőképpen szól:

„Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.”

- 4 E rendelet „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke szerint:

„E rendelet alkalmazásában:

[...]

- 7) »szülői felelősség«: egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező [helyesen: hatályos] megállapodás útján [helyesen: alapján] gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is;

[...]”

- 5 A rendelet „Általános joghatóság” című 8. cikke a következőket írja elő:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésékor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

2. Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

- 6 Ugyanezen rendelet „Megállapodás a joghatóságról” címet viselő 12. cikke az (1) és (2) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„(1) A házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben [helyesen: kérelem tekintetében] a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben

[...]

b) a házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja [helyesen: és az a gyermek mindenekfelett álló érdekét szolgálja].

(2) Az (1) bekezdésben megállapított joghatóság azonnal megszűnik, amint:

- a) a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedik;
- b) az a) pontban említett időpontban még folyamatban lévő, a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban hozott határozat jogerőre emelkedik;
- c) az a) és b) pontban említett eljárások más okból befejeződnek.”

- 7 A 2201/2003 rendelet 14. cikkének címe „Általános joghatóság”, és a következőkről rendelkezik:

„Amennyiben egyetlen tagállam bírósága sem rendelkezik joghatósággal a 8–13. cikk alapján, a joghatóságot minden tagállamban az adott állam joga határozza meg.”

A 4/2009/EK rendelet

- 8 A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet (HL 2009. L 7., 1. o.; helyesbítések: HL 2011. L 131., 26. o., HL 2013. L 8., 19. o., HL 2013. L 281., 29. o.) Általános rendelkezések címet viselő 3. cikke így rendelkezik:

„A tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában joghatósággal rendelkezik:

- a) az a bíróság, amelynek illetékességi területén az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy
- b) az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy
- c) az a bíróság, amely saját joga alapján a személyi állapottal kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul, vagy

d) az a bíróság, amely saját joga alapján a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul.”

Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 9 W, litván állampolgár és X, holland és argentin állampolgár 2003. december 9-én kötött házasságot az Egyesült Államokban. Ők a szülei a 2006. április 20-án, Hollandiában született kiskorú gyermek V-nek. E kiskorú gyermek litván és olasz állampolgársággal rendelkezik. Sohasem rendelkezett tartózkodási hellyel Litvániában, és ott soha nem is járt.
- 10 2004 és 2006 között W, X és V Hollandiában élt. Rövid olaszországi tartózkodást követően 2007-ben Kanadába költöztek. W és X 2010 decembere óta külön él.
- 11 2011 júliusában X Olaszországba költözött a kiskorú gyermek V-vel, azt követően, hogy 2011-ben Hollandiába látogatott vele, ahol szokásos tartózkodási helyük található.
- 12 W szokásos tartózkodási helye Litvániában van.
- 13 X a házasság felbontása iránti kérelmet nyújtott be egy kanadai bíróság előtt. E bíróság 2011 májusától több határozatot hozott, köztük azt a 2012. április 17-i határozatot, amely kimondta W és X házastársak házasságának felbontását, és a kiskorú gyermek V feletti kizárólagos felügyeleti jogot X-nek ítélte.
- 14 Mindazonáltal a később eljáró litván és holland bíróságok sem ismerték el a kanadai bíróság által hozott határozatokat.

A litván bíróságok alapügyet megelőzően hozott határozatai

- 15 2011. április 18-án W kérelmet nyújtott be a Vilnius miesto 1 apylinkės teismas (vilnisi 1. kerületi bíróság) előtt, amelyben a házasság X hibájából történő felbontását, továbbá annak megállapítását kérte, hogy a kiskorú gyermek V tartózkodási helye nála van.
- 16 2011. április 28-án a Vilnius miesto 1 apylinkės teismas (vilnisi 1. kerületi bíróság) W kérelmére ideiglenes intézkedést elrendelő végzést hozott, amelyben a kiskorú gyermek V tartózkodási helyéül W tartózkodási helyét jelölte ki az eljárás idejére.
- 17 E határozat alapján 2012. július 3-án W kérelmet nyújtott be a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) előtt egy, a gyermek jogellenes elvitele iránt indított kereset keretében aziránt, hogy a Bíróság rendelje el a kiskorú gyermek V visszavitelét. Ezt a kérelmet a bíróság elutasította.
- 18 A 2011. április 28-i, ideiglenes intézkedést elrendelő végzést ezt követően hatályon kívül helyezte a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) azonnal végrehajtható határozata. E határozatot a másodfokú bíróság megerősítette hatályában. W felülvizsgálat iránti kérelmet nyújtott be, ám e kérelmét elfogadhatatlannak nyilvánították.
- 19 2013. október 8-i határozatával a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) felbontotta W és X házasságát. Kimondta ezenkívül, hogy a kiskorú gyermek V tartózkodási helye X-nél van, meghatározta továbbá W láthatási joga gyakorlásának módjait, és a kiskorú gyermek V-vel szemben fennálló tartási kötelezettségének összegét.

- 20 Ezt a határozatot megerősítette hatályában a Vilnius apygardos teismas (vilniusi regionális bíróság, Litvánia) 2014. május 30-i határozata. A Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (litván legfelsőbb bíróság) 2014. szeptember 8-án hozott végzésében a W által indított bírósági felülvizsgálati kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította.

A holland bíróságok alapügyet megelőzően hozott határozatai

- 21 2014. január 29-i határozatával a rechtbank Overijssel (overijsseli bíróság) W X-szel szemben fennálló kötelezettségeit 2012. május 18-tól esedékessé váló, havi 4323 euró összegben, a kiskorú gyermek V-vel szemben fennálló költségeit a 2011. június 27-től 2011. november 1-je közötti időszakra havi 567 euróban, majd 2011. november 2-től 790 euróban határozta meg, amely összegeket évente felül lehet, első alkalommal 2013. január 1-jét megelőzően pedig kötelező felülvizsgálni.
- 22 2014. augusztus 22-i határozatával e bíróság X-nek ítélte a kiskorú gyermek V feletti kizárólagos felügyeleti jogot.
- 23 Ez a bíróság rámutatott, hogy a holland jog alapján a gyermek feletti kizárólagos szülői felügyeleti jog akkor biztosítható az egyik szülő számára, ha elfogadhatatlan mértékben fennáll annak a veszélye, hogy a gyermeket megviselik a szülők közötti nézeteltérések, és nincs rá esély, hogy a helyzet a közeljövőben megfelelően javulni fog, vagy ha a szülői felügyeleti jog megváltoztatása a gyermek legfőbb érdekét szem előtt tartva egyéb okból szükséges.

A hozott határozatok elismerése és végrehajtása

- 24 2014. október 31-i határozatával a rechtbank Overijssel (overijsseli bíróság) megtagadta a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) 2013. október 8-i határozatának elismerését és Hollandiában való végrehajthatóvá nyilvánítását azon részében, amely a házasságot mindkét fél hibájából felbontotta, a kiskorú gyermek V szokásos tartózkodási helyéül anyja tartózkodási helyét jelölte ki, és meghatározta W-nek a kiskorú gyermek V-vel szemben fennálló tartási kötelezettségeit, valamint elrendelte a költségek megtérítését. E bíróság elismerte és Hollandiában végrehajthatónak nyilvánította e határozatnak az apa láthatási jogát rögzítő rendelkezéseit.
- 25 2015. február 2-i határozatával a Lietuvos apeliacinis teismas (litván fellebbviteli bíróság), amelyhez W fordult, megtagadta a rechtbank Overijssel (overijsseli bíróság) 2014. január 29-i, W-nek az X-szel és a kiskorú gyermek V-vel szemben fennálló tartási kötelezettségeit megállapító határozatának végrehajthatóvá nyilvánítását és e bíróság 2014. augusztus 22-i határozatának, amely a kiskorú gyermek V feletti kizárólagos felügyeleti jogot X-nek ítéli, elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását, és az eljárást az említett bíróság 2014. október 31-i határozata Litvániában való elismerése tekintetében lezárta.

A kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 26 2014. augusztus 28-án W a Vilnius miesto apylinkės teismashoz (vilniusi kerületi bíróság) kérelmeket nyújtott be a kiskorú gyermek V tartózkodási helyére, a gyermektartásdíj mértékére, valamint a gyermek láthatásának jog gyakorlásának módjára vonatkozóan a 2013. október 8-i határozatban foglaltak megváltoztatása iránt.
- 27 2014. szeptember 25-i határozatában e bíróság e kérelmeket elfogadhatatlannak nyilvánította abból az okból, hogy W nem igazolta, hogy a körülményekben a 2013. október 8-i határozat meghozatala óta változás állt volna be.

- 28 A Vilniaus apygardos teismas (vilniusi regionális bíróság), amely előtt W fellebbezést nyújtott be a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) 2014. szeptember 25-i határozata ellen, 2014. december 16-i határozatával részben hatályon kívül helyezte e határozatot, az ügyet pedig visszautalta az alacsonyabb szintű bíróságnak új határozathozatal céljából.
- 29 2014. december 23-i határozatával e bíróság megállapította saját joghatóságának hiányát W kérelmeinek elbírálása tekintetében, azzal az indokkal, hogy a 2201/2003 rendeletben szereplő joghatósági szabályoknak elsőbbséget kell élvezniük a litván polgári perrendtartás rendelkezéseivel szemben. E bíróság szerint azon tagállam bíróságának, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye található, amely a jelen esetben az Egyesült Királyság, a feladata e kérelmek elbírálása, kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit, vagy ha a szülői felelősség gyakorlóit másként állapodtak meg. Az említett bíróság tájékoztatta W-t, hogy az ügyet Hollandia hatáskörrel rendelkező bírósága elé viheti.
- 30 2015. március 31-én a Vilniaus apygardos teismas (vilniusi regionális bíróság), W-nek a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) 2014. december 23-i határozatával szemben benyújtott fellebbezése keretében e határozatot hatályon kívül helyezte, és visszautalta az ügyet ezen utóbbi bíróság elé, hogy az új határozatot hozzon W kérelmeinek elfogadhatósága tárgyában. E bíróság úgy ítélte meg, hogy az említett bíróság tévesen állapította meg saját joghatóságának hiányát e kérelmek tekintetében, hiszen az említett kérelmek a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) 2013. október 8-i, többek között a kiskorú gyermek V tartózkodási helyére, a látogatási jog gyakorlásának módjaira és a tartási kötelezettségre vonatkozó, jogerős határozatának megváltoztatására irányult. Egy ilyen megváltoztatás kizárólag egy másik, jogerős bírósági határozatból következhet. Márpedig a jelen ügyben, amennyiben a holland bíróságok megtagadják a 2013. október 8-i határozat elismerését, W számára nem áll fenn a lehetőség, hogy az abban foglalt jogok és kötelezettségek megváltoztatása iránti kérelemmel a holland bíróságokhoz forduljon.
- 31 E körülmények között a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A 2201/2003 rendelet 8–14. cikke alapján mely tagállam (a Litván Köztársaság vagy a Holland Királyság) rendelkezik joghatósággal a Hollandiában szokásos tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú gyermek gyermek V tartózkodási helye megváltoztatásának, a gyermektartásdíj összegének, valamint a láthatási jognak a megváltoztatására vonatkozó ügy elbírálására?”

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

- 32 2016. december 20-án benyújtott beadványával W a Bíróság eljárási szabályzata 83. cikkének alapján kérte a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, valamint előzetes döntéshozatali kérdésnek az Emberi Jogok Európai Bírósága elé való terjesztését.
- 33 Először is, ami az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztés iránti kérelmet illeti, hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság, eljárási szabályzata 83. cikke értelmében – vagy más rendelkezés értelmében – egyáltalán nem rendelkezik erre hatáskörrel.
- 34 Másrészt, ami a szóbeli szakasz újbóli megnyitását illeti, W állítása szerint olyan új tényre hivatkozott, amelyet még nem vitattak meg Bíróság előtt, jelesül arra, hogy 2016. május 20-i határozatával a rechtbank Overijssel (overijsseli bíróság) kimondta, hogy a holland bíróságok nem járhatnak el a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilniusi kerületi bíróság) 2013. október 8-i határozatának megváltoztatása tárgyában, és úgy határozott, hogy nem ismeri el e határozatnak a láthatási jogra vonatkozó részét, és ezt nem is nyilvánítja végrehajthatóvá. W azt állítja továbbá, hogy a tényeknek a főtanácsnok indítványában foglalt leírása nem felel meg a valóságnak.

- 35 E tekintetben az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a Bíróság az eljárási szabályzata 83. cikkének megfelelően hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére is elrendelheti a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, ha úgy véli, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amely nem került megvitatásra a felek között (2011. szeptember 15-i Accor ítélet, C-310/09, EU:C:2011:581, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezzel szemben az Európai Unió Bíróságának alapokmánya és eljárási szabályzata azt nem teszi lehetővé, hogy a felek a főtanácsnoki indítványra válaszként észrevételeket tegyenek (2010. december 16-i Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet, C-266/09, EU:C:2010:779, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 Ami a W által hivatkozott tény új jellegét illeti, elegendő azt kiemelni, hogy a rechtbank Overijssel (overijsseli bíróság, Hollandia) 2016. május 20-i határozata nem tekinthető új ténynek, mivel ugyanezen bíróság 2014. október 31-i határozata nyomán e határozat lényegében a 2013. október 8-i határozat elismerését tagadta meg.
- 37 Ami W-nek a főtanácsnok jelen ügyre vonatkozó indítványában foglalt érvelésére vonatkozó észrevételeit illeti, meg kell jegyezni, hogy azok bírálják ezen indítványt. Márpedig a jelen ítélet 35. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a Bíróság előtti eljárásra irányadó szabályozás nem rendelkezik ilyen észrevételek előterjesztéséről.
- 38 Ilyen körülmények között a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően megállapítja, hogy a jelen ügyben minden szükséges adat rendelkezésre áll a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések megválaszolásához, és hogy a felek között az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke szerinti érdekelték között az ügy eldöntéséhez szükséges valamennyi érv megvitatásra került.
- 39 Következésképpen a szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelmet el kell utasítani.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 40 Előjáróban először is el kell utasítani W-nek és az Európai Bizottságnak a Bíróság hatáskörét kétségbe vonó érveit. W és a Bizottság azt állítják írásbeli észrevételeikben, hogy az előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy név szerint jelölje meg azon tagállamot, amelynek bíróságai joghatósággal rendelkeznek az alapjogvita elbírálására. Márpedig ez a feladat a kérdést előterjesztő bíróságot terheli, amennyiben a Bíróság kizárólag az uniós jogszabályok értelmezésére rendelkezik hatáskörrel, nem pedig azon kérdések érdemi elbírálására, amelyekkel a nemzeti bíróságokhoz fordultak.
- 41 E tekintetben, az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében a Bíróság kétségkívül kizárólag uniós jogszabályi szöveg értelmezése vagy érvényessége tekintetében jogosult állást foglalni (2011. november 10-i X és X BV ítélet, C-319/10 és C-320/10, nem tették közzé, EU:C:2011:720, 29. pont). A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a Bíróságtól kapott választ figyelembe véve döntést hozzon az előtte folyó eljárásban (2010. február 4-i Genc-ítélet, C-14/09, EU:C:2010:57, 31. pont).
- 42 Mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból egyértelműen kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása céljából a 2201/2003 rendeletet hogyan kell értelmezni.
- 43 Következésképpen pusztán az, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés szövege említi, egyébiránt csak zárójelben, azokat a tagállamokat, amelyek bíróságai joghatósággal rendelkezhetnek, nem szüntetheti meg a Bíróság arra vonatkozó hatáskörét, hogy válaszoljon az előterjesztett kérdésre.

- 44 Másodszer, meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdését kizárólag a 2201/2003 rendeletre vonatkozóan teszi fel, noha e kérdésből, csakúgy, mint az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, kitűnik, hogy az alapügynek nem csak a szülői felelősség, hanem a tartási kötelezettség is tárgyát képezi, amely az említett rendeletnek nem tárgya.
- 45 E tekintetben az a körülmény, hogy valamely nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést formálisan bizonyos uniós rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza annak, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az értelmezés minden olyan elemét, amely szükséges lehet az utóbbi előtt lévő ügy megítéléséhez, akár hivatkozott ezekre kérdéseinek szövegében, akár nem (lásd különösen: 2016. szeptember 29-i Essent Belgium ítélet, C-492/14, EU:C:2016:732, 43. pont).
- 46 Következésképpen az előterjesztett kérdést a 4/2009 rendelet irányadó rendelkezéseit érintve kell átfogalmazni.
- 47 Tehát meg kell állapítani, hogy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkét és a 4/2009 rendelet 3. cikkét akként kell-e értelmezni, hogy a tagállam bíróságai, amelyek egy kiskorú gyermek tekintetében fennálló szülői felelősség és tartási kötelezettség tárgyában jogerőre emelkedett határozatot hoztak, továbbra is joghatósággal rendelkeznek-e az e határozat által kikötött rendelkezések módosítása iránti kérelem elbírálására, noha e gyermek szokásos tartózkodási helye egy másik tagállam területén található.
- 48 E kérdés megválaszolásához előjáróban pontosítani szükséges, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének d) pontja értelmében tartási kötelezettség tárgyában az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amely a 2201/2003 rendelet alapján a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű.
- 49 Ezt követően emlékeztetni kell a 2201/2003 rendelet által bevezetett mechanizmusra és az általa követett célra.
- 50 A 2201/2003 rendelet a bíróságok közötti együttműködésre és kölcsönös bizalomra épül (2010. november 9-i Purrucker-ítélet, C-296/10, EU:C:2010:665, 81. pont), amelyeknek a bírósági határozatok kölcsönös elismeréséhez kell vezetniük, amely egy valóságos jogi térség létrehozásához elengedhetetlen alapelv (2010. július 15-i Purrucker-ítélet, C-256/09, EU:C:2010:437, 70. pont).
- 51 Amint az a 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdéséből kitűnik, a rendelet kidolgozásának célja az volt, hogy megfeleljen a gyermek mindenekfelett álló érdekének, és ennek érdekében a fizikai közelséget részesíti előnyben. A jogalkotó úgy ítélte meg ugyanis, hogy a földrajzilag közel lévő bíróság van a legmegfelelőbb helyzetben ahhoz, hogy mérlegelje a gyermek érdekében hozandó intézkedéseket (2010. július 15-i Purrucker-ítélet, C-256/09, EU:C:2010:437, 91. pont). E preambulumbekzdés értelmében tehát a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit, vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók másként állapodnak meg.
- 52 A 2201/2003 rendelet 8. cikke e célt úgy juttatja kifejezésre, hogy általános joghatóságot állapít meg azon tagállam bíróságai javára, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye található.
- 53 E 8. cikk (1) bekezdése értelmében valamely bíróság joghatóságát „a bírósághoz fordulás időpontjában” kell meghatározni, tehát, e rendelet 16. cikkével összhangban, az eljárást megindító irat bírósághoz történő benyújtásának időpontjában (lásd ebben az értelemben: 2014. október 1-jei E.-ítélet, C-436/13, EU:C:2014:2246, 38. pont).

- 54 Továbbá, amint azt a főtanácsnok rámutatott indítványának 45. pontjában a 2014. október 1-jei E.-ítéletre (C-436/13, EU:C:2014:2246) hivatkozva, e joghatóságot minden egyes esetben meg kell vizsgálni és meg kell határozni a bírósághoz fordulás időpontjában, ami azt jelenti, hogy e joghatóság nem marad fenn egy folyamatban lévő eljárás befejezését követően.
- 55 A 2201/2003 rendelet 8. cikkétől eltérve, annak 9. cikke azt írja elő, hogy a gyermek költözése esetén és bizonyos feltételekkel a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai fenntartják joghatóságukat, míg e rendelet 12. cikkének (1) bekezdése a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben joghatósággal rendelkező tagállam – amely eltér a gyermek szokásos tartózkodási helyétől – bíróságainak joghatóságát bizonyos feltételekkel és a szülői felelősség gyakorlói között létrejött megállapodás esetén kiterjeszti.
- 56 A 2201/2003 rendelet továbbá különös szabályokat ír elő a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetére (10. és 11. cikk), ha a valamely tagállamban tartózkodó gyermek szokásos tartózkodási helye a rendelet 12. cikke alapján nem megállapítható (13. cikk), ha valamely tagállam egyetlen bírósága sem rendelkezik joghatósággal a 8–13. cikk alapján (14. cikk), vagy kivételesen és bizonyos feltételekkel, ha a joghatósággal rendelkező bíróság átteszi az ügyet egy másik tagállamnak az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz (15. cikk).
- 57 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést e megfontolások fényében kell vizsgálni.
- 58 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint a W által benyújtott kereset a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) 2013. október 8-i, a kiskorú gyermek V feletti szülői felelősségre és tartási kötelezettségekre vonatkozó, jogerőre emelkedett határozata rendelkezéseinek módosítására irányul. Az utaló bíróság pontosítja e tekintetben, hogy e határozatot megerősítette hatályában a Vilniaus apygardos teismas (vilnisi regionális bíróság) 2014. május 30-i határozata, és az e határozat ellen W által benyújtott fellebbezést a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (litván legfelsőbb bíróság) 2014. szeptember 8-i határozatával elutasította.
- 59 Ilyen körülmények között a 2013. október 8-i határozatban kikötött rendelkezések megváltoztatása iránti kérelem 2014. augusztus 28-án történt benyújtását egy új eljárás kezdőpontjának kell tekinteni. Ebből az következik, hogy az eljáró bíróságnak, a jelen esetben a Vilniaus miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) kell meghatároznia a joghatósággal rendelkező bíróságot, figyelemmel elsősorban, a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésével összhangban, a kiskorú gyermek V-nek a kérelem benyújtásának időpontjában fennálló szokásos tartózkodási helyére.
- 60 2010. december 22-i Mercredi-ítéletében (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 46. pont), amelyet az állandó ítélkezési gyakorlat is megerősít (lásd különösen: 2014. október 9-i C-ítélet, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50. pont), a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a „szokásos tartózkodási hely” fogalmát a gyermek mindenekfelett álló érdekére és különösen a földrajzi közelség szempontjára tekintettel kell meghatározni. E fogalom annak a helynek felel meg, ahol a gyermeknek a szociális és családi környezetbe való, bizonyos fokú beilleszkedése megvalósul. Ezt a helyet a nemzeti bíróságnak az adott ügy konkrét tényállásának valamennyi sajátos körülménye alapján kell megállapítania. Releváns tényezőnek minősülnek például a gyermek valamely tagállam területén való tartózkodásának körülményei és okai, valamint a gyermek állampolgársága. A gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározása céljából a gyermek valamelyik tagállamban való fizikai jelenlétén kívül más olyan tényezőkre is figyelemmel kell lenni, amelyek arra engednek következtetni, hogy ez a jelenlét semmiképpen sem ideiglenes vagy alkalmi jellegű (lásd ebben az értelemben: 2010. december 22-i Mercredi-ítélet, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 47–49. pont).
- 61 Tehát ahhoz, hogy egy gyermek szokásos tartózkodási helye valamely adott tagállamban megállapítható legyen, legalábbis az szükséges, hogy a gyermek fizikailag jelen legyen ebben a tagállamban.
- 62 Márpedig a jelen ügyben vitathatatlan, hogy a kiskorú gyermek V soha nem járt Litvániában.

- 63 Ilyen körülmények között önmagában az a tényező, hogy a kiskorú gyermek V egy másik állam állampolgársága mellett e tagállam állampolgárságával rendelkezik, nem lehet elegendő annak megállapításához, hogy itt van a 2201/2003 rendelet értelmében vett szokásos tartózkodási helye.
- 64 Ezzel szemben abból, hogy a kiskorú gyermek V fizikailag jelen van egy másik tagállamban, a jelen esetben Hollandiában egyik szülőjénél, több éven keresztül, egy jogerőre emelkedett határozat, a jelen esetben a Vilnius miesto apylinkės teismas (vilnisi kerületi bíróság) 2013. október 8-i határozata értelmében, megállapítható, hogy a kiskorú gyermek V szokásos lakóhelye itt található, és ez megalapozza e tagállam bíróságainak joghatóságát az e gyermeket érintő szülői felelősségre és tartási kötelezettségekre vonatkozó ügyekben. Ez nem is lehetne másképp, csak olyan tényállási elemek fennállása esetén, amely alapján el kellene térni a szokásos tartózkodási hely szerinti általános joghatóság szabályától.
- 65 Márpedig ilyen tényezők egyáltalán nem tűnnek ki a Bíróság elé benyújtott ügyiratokból. Különösen nem tűnik úgy sem az, hogy a kiskorú gyermek V Litvániából Hollandiába költözött volna, mielőtt az érintettek a Vilnius miesto apylinkės teismashoz (vilnisi kerületi bíróság) fordultak, sem az, hogy a szülői felelősség gyakorlói között megállapodás jött volna létre a litván bíróságok joghatósága tekintetében. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság egyáltalán nem tesz említést a kiskorú gyermek V jogellenes elviteléről vagy visszatartásáról, és az sem tűnik ki, hogy a litván bíróságot jelölte volna ki a holland bíróság, mint amely az alapügy elbírálására megfelelőbb helyzetben van.
- 66 Tehát egy, az alapügyhöz hasonló ügyben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal szülő felelősség tárgyában. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság által ekként megjelölt bíróságok a holland bíróságok.
- 67 Következésképpen e bíróságok feladata, hogy határozzon az olyan kérelmek tárgyában, mint amelyet W nyújtott be a gyermek tartózkodási helyének, a tartásdíj összegének és az érintett láthatási joga gyakorlása módjának megváltoztatása iránt.
- 68 Hangsúlyozni kell, amint arra a főtanácsnok rámutatott indítványának 43–49. pontjában, hogy az alapügyhöz hasonló ügyben nincs helye a joghatóság azon bíróságok javára történő kiterjesztésének, amely a házasság felbontása tárgyában határozatot hoztak, amelyek a jelen esetben a litván bíróságok. Jóllehet e bíróságok joghatóságát X a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében kifejezetten vagy más, egyértelmű módon elfogadta, e joghatóság mindazonáltal megszűnt, amikor a házasság felbontása iránti kérelemnek helyt adó és a szülői felelősség tárgyában döntést hozó határozat jogerőre emelkedett, e rendelet 12. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával összhangban.
- 69 Az a körülmény, hogy azon, jogerőre emelkedett határozatot, amelyre az érintett szülő megváltoztatás iránti kérelmét alapítja, egészben vagy részben nem ismerték el a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai, nem akadályozza annak – függetlenül attól, hogy ez az elismerés elmaradása megalapozott volt, vagy sem –, hogy e bíróságok joghatósággal rendelkezzenek e kérelem elbírálására, amennyiben az új eljárás tárgyát képezi.
- 70 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkét és a 4/2009 rendelet 3. cikkét akként kell értelmezni, hogy az alapügyhöz hasonló ügyben a tagállam bíróságai, amelyek egy kiskorú gyermek tekintetében fennálló szülői felelősség és tartási kötelezettség tárgyában jogerőre emelkedett határozatot hoztak, nem rendelkeznek többé joghatósággal az e határozat által kikötött rendelkezések módosítása iránti kérelem elbírálására, amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egy másik tagállam területén található. A kérelem elbírálására ezen utóbbi tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal.

A költségekről

- 71 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 8. cikkét és a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet 3. cikkét akként kell értelmezni, hogy az alapügyhöz hasonló ügyben a tagállam bíróságai, amelyek egy kiskorú gyermek tekintetében fennálló szülői felelősség és tartási kötelezettség tárgyában jogerőre emelkedett határozatot hoztak, nem rendelkeznek többé joghatósággal az e határozat által kikötött rendelkezések módosítása iránti kérelem elbírálására, amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egy másik tagállam területén található. A kérelem elbírálására ezen utóbbi tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal.

Aláírások